

خطر سقوط بهمن

به مقاله درباره‌ی خاطرات جنگ

محسن حسام مظاهری

۱۳۹۶

سرشناسه: مظاهری، محسن حسام، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور: خطر سقوط بهمن: سه مقاله درباره خاطرات جنگ / محسن حسام مظاهری.
مشخصات نشر: اصفهان: آرما، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۸۳ ص: نمودار.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۷-۸۸-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابخانه

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- خاطرات
Personal narratives -- Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- موضوع:
موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
Addresses, essays, lectures -- Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- موضوع:
موضوع: خاطره - سی
Diaries -- Authorship -- موضوع:
ردمبندی کنگ: PNT۳۶ / م ۹۶ز ۱۳۹۵
ردمبندی ی: ۸۰۰۹۰۸
شماره کتابشناسه ی: ۲۵۲۵۰۶۳

کتاب، هابیل
مطالعات جنگ

نشر آرما

خطر سقوط بهمن

سه مقاله درباره‌ی خاطرات جنگ
محسن حسام مظاهری

۱۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه ■ نوبت چاپ اول ■ ۱۳۹۶

شابک: ۰۳۱-۳۲۳۵۱۷۰۹ ■ ۰۹۱۴۳۲۰۰۹۴۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۷-۸۸-۸

لیتوگرافی: آرمان ■ چاپ متن: یلدا

چاپ جلد: ملت ■ صحافی: امین

© ۱۳۹۶، نشر آرما

فهرست مطالب

۹ مقدمه

۱۱ سودای تماشای فیل (ها)

نسبت خاطره با امر واقع

۳۷ خطر سقوطِ بهمن

چرا کتاب‌های خاطرات جنگ به مرور زمان فربه و فربه‌تر می‌شوند؟

۵۷ زندگی با ارواح

پدیده‌ی زندگی فانتزی با شهدا

۷۷ کتاب‌نامه

۸۱ نمایه

مقدمه

کتاب‌های خاطرات جنگ، از نظر تعداد و شمارگان، پرشمارترین آثاری‌اند که تاکنون در موضوع جنگ ایران و عراق نوشته و منتشر شده‌اند. هر ساله، شمار بالایی از کتاب‌های خاطرات جدید در قالب‌های مختلف (خودنوشت، دیگرنوشت، تاریخ شفاهی و...) تولید می‌شوند. به این فهرست می‌توان تعداد فراوان زندگی‌نامه‌های داستانی شهدا که براساس خاطرات دیگران از آن‌ها نوشته می‌شوند، اضافه کرد.

پرسش مهمی که مطرح می‌شود این است که تولید و نشر این حجم فراوان خاطرات، چه آثار و پیامدهایی داشته و دارد؟ علاوه بر کارکردهای سیاسی، تقویت روایت رسمی از جنگ و کمک به تثبیت مشروعیت سیاسی نظام مستقر و کارکردهای فرهنگی، ادبی (نظیر ترویج فرهنگ و ارزش‌های دفاع مقدس و غنای ادبیات مقاومت)، آیا می‌تواند از نظر تاریخی و اسنادی هم برای این خاطرات قائل شد؟ و آیا آن‌ها می‌توانند به افزایش دانای تاریخی ما از دوره‌ی جنگ هم کمکی کنند؟

کتاب حاضر، سه مقاله‌ی مستقل با موضوع خاطرات جنگ را شامل می‌شود و مقاله‌ی نخست یعنی «سودای تماشای فیل (ها)» شاید بتواند به یافتن پاسخ این پرسش مهم کمک کند. زیرا در آن، مسئله‌ی پیچیده‌ی نسبت خاطرات و امر واقع بررسی شده است و اینکه اساساً آیا امکان دسترسی به واقعیت رخدادها از طریق خاطرات وجود دارد یا نه.

در مقاله‌ی دوم با عنوان «خطر سقوط بهمن»، براساس یک تحقیق، ابتدا نشان داده شده که هرچه از سال‌های جنگ فاصله گرفته‌ایم، بر تعداد و حجم کتاب‌های خاطرات جنگ افزوده شده است و در ادامه بررسی شده که چه دلایلی را می‌توان برای این رشد (یا به تعبیر مقاله: فربهی) خاطرات در نظر گرفت.

سکین دتاله، «زندگی با ارواح» نام دارد و در آن با رویکردی انتقادی و آسیب‌شناسانه موضوع استمرار حیات شهدای جنگ در قالب خاطرات‌شان و نیز پدیده‌ای که از آن به «زندگی فانی» تعبیر شده، بررسی شده است.

این سه کتاب پیش‌تر به ترتیب در شماره‌های پیاپی ۱۲ (بهار ۱۳۹۳)، ۱۱ (پاییز ۱۳۹۲) و ۱۰ (خرداد و دیار ۱۳۹۰) در شریه‌ی هایل منتشر شده‌اند. انگیزه‌ی بازنشر آن‌ها، حساسیت مقوله‌ی تولید نشر خاطرات جنگ به‌ویژه در مقطع کنونی است: مقطع حساسی که در آن نسل شاهدان و داندگان بزرگی هنوز در جنگ سال‌های پایانی عمر خود را می‌گذرانند. مقطعی که پس از آن دیگر بررسی به روایت‌های دست اول از جنگ ناممکن است. همین حساسیت، ضرورت تأمل در روش‌های متداول ثبت، تدوین و نشر خاطرات جنگ و لزوم بازنگری و آسیب‌شناسی آن‌ها را نشان می‌دهد. ضرورتی که برداشتن گام کوچکی در راستای آن، انگیزه‌ی اصلی نگارش مقالات کتاب حاضر بوده است.

م.ح.م.

تابستان ۱۳۹۵